

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
С
К
И
Т
Е
К
С
Т
И
Ч
Е
С
К
И
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ш О Д У Н А В К А

№ 26.

Београдъ 28. Юнія.

ЛИСТОВИ ИЗЪ ДНЕВНИКА СИРОТОГА СВЕШТЕНИКА ВИКАРА ОДЪ ВИЛТШИРА.

(Преводъ съ нѣмачкога изъ Хенриха Чоне, одъ Стеріе М. Юке.)

Голдшмитовъ Vicar of Wakefield изишао е првуй путь у Лондону 1772. године печатанъ. Ово обстоятелство, кое се найвеће части читателя тиче, само се збогъ тога спомянѣ, што е могуће, да е стихотворацъ прву мысао свога романа изъ Бритинскога магацѣна одъ 1766. године поцрпю, у кое е доба дневникъ, или управо само еданъ одломакъ истога, одъ сиротога викара одъ Вилтшира печатанъ быо. Бритинскій магацѣнъ дае о томъ увѣренѣ, да е истинитость тога одломка несумнителна и да ништа у истомъ излишно ние.

Немогуће е, ову истинитость изъ други, него само унутрашњи основа доказати.

Читатели нека вѣрность и вѣрованѣ овоу одломку неодречу. Можно да ће они само сажалѣвати, што е ово одломакъ. А можно е такође, да е најглавнѣе у истомъ изъ дневника и изъ цѣлога теченія живота доброга Викара изложено.

15. Децембра 1764. године.

Я самъ добыо одъ Господина Доктора Шнарта, мога патрона, десетъ фунтѣй штерлинга, као износъ мога полгодишнѣга издржана.

Морао самъ горко заслужену плату іоштъ са многима неприятностима добыти.

Почемъ самъ еданъ и полъ сата у ладной предной соби Господина Ректора чекати морао, дозвољно ми е напоследку было, у нѣгову собу ући. Онъ е сѣдіо на великой съ ручи-

цама столицѣ за писањимъ столомъ; новци су већ изброени были. Онъ е моя поклонѣня са величественымъ наклономъ главе из-прека повторю, почемъ е нѣгову лѣпу одъ црне свиле собну капу мало помако и опетъ ю болѣ навуко. Доиста е имао онъ много достоинства. Я се нигда немогу безъ страхопочитанія приближити. Чини ми се, да ни самому краљу съ већимъ снисхожденѣмъ приступю небы.

Онъ ме ние състи нудю, премда е знати мого, да самъ іоштъ одъ ютросъ еданаестъ енглезки миля при рѣавомъ времену препешачю, а такође и одъ едного и полъ сата стаяня у предной соби да нису мое уморне ноге доста утѣхе имале. Рукомъ показао ми е новце.

Мени е срце силно кучало, кадъ самъ сада са дуго размышляваномъ и добро наученомъ молбомъ о повышеню плате приступити хтѣо: нисамъ у станю мою боязливость и у найневиниіой, смемъ рећи, у најправедниіой ствари представити! Са страхомъ, као да самъ злочинство учинити намѣравао, двапутъ самъ се наканѣвао говорити. Памтенѣ, рѣчь и гласъ изневѣрю ме е. Чело ми е напрасно зновемъ у великими капляма испунѣно было.

„Та шта обѣте вы?“ упыта ме онъ врло приязно.

— „Я самъ — све е скупо — едва у станю съ малымъ издржанѣмъ у ово време на край изнѣи.“

— „Заръ вамъ е то мало за издржанѣ Г. Викару? Кудъ сте се забасали? Я могу svakій данъ другога Викара за петнаестъ фунтѣй штерлинга годишнѣ наби.“

— „За петнаестъ фунтѣй! та да, кадъ бы онъ безъ породице быо, мого бы се тиме издржавати.“

— „Та и ваша породица, Г. Викару, ние се толико умножила, мислимъ? Вы имате само две кѣри.“

— „Беть, ваша пречесности. Но ове расту. Моя Ёни, старія, садъ е у осамнаестой години, а Поли, млаѣа, скоро ће дванаестъ имати.“

— „Тимъ болъ. Заръ дѣвойке немогу радяти?“

Хтѣо самъ одговорити, но онъ ми ние дао до рѣчи доћи, већ устане и рекне, почемъ е прозору отишо и са претомъ по стаклу истогъ ударао: „Я немамъ времена данасъ, да се далъ у разговоръ упуштамъ. Промыслите се, обете ли хтети за петнаестъ фунтій штерлинга годишнѣ мѣсто ваше задржати, и по томъ явите ми. Неможете ли пакъ, желимъ вамъ болъ викарско мѣсто за новогодишнѣй даръ.“

Онъ ми се учтиво приклони и опетъ за капу маши. Я зграбимъ жельно новце и препоручимъ се нѣговому благовољнѣю.

Быо самъ као громомъ пораженъ. Нигда ме јоштъ ние тако ладно приміо и одъ себе одпустио. Безъ сумнѣ самъ кодъ нѣга оклеветанъ. Не едан-путъ понуѣавао ме е, по нѣговомъ досадишнѣмъ обичаю, да кодъ нѣга обѣдуемъ, и сада самъ се тому надао, еръ самъ зоромъ, безъ да самъ залогая у уста узео, изъ Крекеладе пошо. Сада купимъ себи у предградію на пекарници, поредъ кое самъ прошо, еданъ лебаць, и тиме се на повратакъ спремимъ.

Као убѣнъ быо самъ на путу. Плакао самъ као дѣте. Сузе су падале на лебаць, кои самъ гладно тропіо.

Фи! Томо! стыди се твога малодушія. Заръ старыи Богъ неживи више? а да си цѣло мѣсто изгубіо? Садъ е пакъ само петъ фунтій манѣ? Дойста четврта часть цѣле мале годишнѣ платѣ! Истина на данъ долази одсѣкомъ едѣа десетъ пенса, одъ кои се три душе раняти и одѣвати мораю. — Па шта е далъ? онай кои цѣвѣ ће по полю одѣва! кои младе птиѣе рани! одъ старога доброга живљѣня треба нешто окрнѣити.*)

*) Можемо себи то добро живљѣнѣ представити, коимъ е сиромѣ викаръ са своіомъ дѣцомъ поредъ двадесетъ фунтій штерлинга годишнѣ снабдѣвенъ быо. Една фунта штерлинга одъ прилике толико е, колико еданъ лундоръ или шестъ талвра санксонски. Онъ е дакле само 120. талвра годишнѣга прихода вшао.

16. Децембра.

Дойста я судямъ, Ёни е анѣо. Нѣна е душа јошъ лѣиша, него што е тѣло. Скоро се стыдяти морамъ што самъ јоу отаць, она е много боля и скромнѣя, него я. Юче се писамъ смею одважити, кѣрима нашу предстоѣћу несрећу објавити. Кадъ самъ данасъ то учиніо, Ёни е озбиљна была, потомъ напрасно опетъ призна, и рекла ми е: „Заръ си неспокоюнъ отче?“

— „Зашто да писамъ?“

„Небы требало да си.“

— „Любезно дѣте! мы се нигда дуга и бриге избавити неѣмо. Незнамъ кеко ѣмо обстати. Пама много фали! Ко ће насъ издржавати — са петнаестъ фунтій, кое едѣа само за средства препитанія достижу?“

У мѣсто одговора баѣи Ёни ласкателно нѣну руку на мое раме, а другомъ, показиваюћи у небо — „онай тамо!“ рече.

Поли сѣдне ми на крило, и гладећи ми образъ говораше: „Нешто да ти приповѣдамъ. Снила самъ ноѣасъ, да е нова година, и да е краљ у Крекеладу дошо. То ти е торжество было. Краљ сѣши съ коня предъ вратма нашега дома, и сврати се къ нами. Садъ се кодъ насъ кувало и пекло. Но краљ дао е донети одъ нѣговы собствены ела у златномъ и сребрномъ посућу. На полю се бубняло и свирало. Па помысли, при такомъ свираю и бубняю теби е донешена на атлазкомъ ястуку за новогодишнѣй даръ златна епископска круна.*) Она е нешто смѣшно изгледала, одъ прилике као зошрлясте епископске капе у старой линовима снабдѣвеной нѣвизи. Али си ты у нѣой врло добро изгледао. Но опетъ самъ се морала тако смѣяти, да самъ скоро изданути хтѣла. На то ме пробуди Ёни. То ме е врло разсердило. Самъ о новогодишнѣмъ дару мора за цѣло нешто значити. До нове године има само јоштъ четрнаестъ дана.“ Рекнемъ я, Поли: „Сни су ништа;“ она пакъ одговори: „Сни долазе одъ Бога.“

Дойста я такому чему неврѣуемъ. Но и пакъ ѣу самъ записати, да видимъ, ние ли онъ утѣшительный магъ неба быо. Новогодишнѣй даръ могућанъ е, кои бы нама свима добро дошо.

Васданъ самъ данасъ рачунао. Я радо нерачунимъ. Рачунаѣ и новаць буне ми главу, а сердце отежчаваю.

(Продуженіе слѣдуе.)

О Д Г О В О Р Ъ

НА КРИТИКУ Г. МАТИЋ БАНА.

Прошле године издао е подписаный своѣ дѣло: „Простый описъ свецелоѣ Земљепознаня.“

*) Овде е рѣчь о духовенству Енглеза, у кон се и владнѣе жење.

На ово е Г. Матія Банъ написао критику, и ту печатао у Подунавки Ч. 45 — 52. одъ 15-го Ноемвриа до конца Декемвриа и. г. За дужность мою држимъ, одговорити му на неке точке, у којима се я принуђенъ налазимъ, но нешто на исту критику примѣтити.

Она зактеваня и обшта правила о писаню Географіе, коя Г. Банъ наводи, ако и могу имати места за едно велико Географическо дѣло, као што е Балбіево, и за Списателя, као што е овај, према мени, а и свакомъ другомъ Србскомъ списателю, и за дѣло, као што самъ я предузео, очевидно су сасвѣмъ претерана. И кадъ се све то одъ писателя Географіе зактева, безъ сумнѣ се исто тако и толико одъ онага, кои тымъ начиномъ Географическо дѣло критикују, изискивати мора, у чему не бы ли се сила недостатка кодъ Г. Бана нашло?

По томе рећи бы се морало, да Г. Банъ лажа се оно решетати, што и самъ, како бы требало, не зна, и зато да бы болъ учинио, да е то вештиемъ перу оставио. А на свакој начинъ кадъ већ на критикујућу Србски књига волю има, добро бы учинио Г. Банъ, да е она у критици назначена обшта понятія о писаню Географіе, коя е онъ по свой прилици изъ какове Италијанске на овостручна дѣла относече се критике превео, болъ промотрио, те ми не бы оно совѣтовао, што ни самъ није кадаръ учинити, ма три човечія вѣка на земљи оной проживио. Тко е у станю одъ насъ знати многочисленне езыке, за моћи у оригиналу читати народне земљописателѣ сваке државе на свету? Какво суетно и преестествено зактеванѣ! Одовудъ се дае познати, да е овај чланакъ производъ ума Г. критичара, и да се тай у оригиналу Талијанскомъ, одъ кудъ е онъ проче превео, не налази. —

Прво зачинѣ Г. Банъ за мою посвету, гди вели да е „врло рѣавимъ вкусомъ састављна.“ Вальда зато, што није није обљубљенимъ новымъ Србскимъ езыкомъ написана. А што ми иѣку превомѣрну похвалу у нѣој пребацуе, я, у колико ово отлично лице, коему самъ дѣло посветио, познаемъ, ни изъ далека нисамъ ни оно казао, што бы требало, да самъ у оно мало редиѣа, које Г. Решетаръ дугословномъ посветомъ именуе, навео; а пузећомъ и рабскомъ понизношћу вальда зато назива, што самъ при заключеню посвете, рекао: „да цѣлуемъ свету десницу.“ Ово није пузећа понизношћу, но чисто-сердечный поздравъ отличногъ почитаня, коимъ мы православни Архьерее наше предусре-

тамо. Али, као што ми се чини, Г. Банъ види кодъ туђе куђе трунъ, а кодъ свое невиди балванъ. —

Но дай да рекиемо штогодъ и о самога дѣла критики. Г. Банъ вели на страни Подунавке 198. на првомъ раздѣлу врсти 4: „Описиванѣ Математическе, Физическе и Политическе Географіе открыва одма съ почетка, да онъ (я) нема ясны и разговетны о тому понятія, готовѣ све тесно описано, све несовршено, доста коешта неточно (али невели, шта е неточно, и како бы морало бити?) доста и сасвѣмъ изостављно.“ А на истой страни у другомъ раздѣлу 18. врсти вели истый Г. Банъ: „Математическо и природословно описаніе обште Географіе подобро е израѣено; али политическо занемарено е много.“ Како се дакле слаже овај последній слогъ съ првымъ? може ли когодъ, кои нема ясны и разговетны понятія о каквой ствари, такову подобро израдити? Зашто баредемъ нисте пазили Г. Бане, да сте свуда consequent? Што пакъ велите, да е све тесно описано; требало е, да сте вы оно увеличателно ставло найпре съ очію скинули были, пакъ оно дѣлце мое као какво елемментарно-школско, као што е оно у своемъ виду и представљно, прорешетали, и шта ли е у нѣму добро; шта ли погрешно написано, показали и исправили. Имали бы вы и у томъ теснацу, нарочито у Математическомъ, доста коешта критикувати, али дабогме требало е онде Математически доказательства за опровергнути кои онде написаны чланакъ, но вальда су вамъ оскудѣвале у новосрбскомъ вама обљубљеномъ езыку технологическе речи. —

(Продуженіе слѣдуе.)

НОВАЦЪ.

Пре нег' што се женимо, пытамо — „Има л' новаца?“ Уводимо л' кога у куѣу, то найпре пытамо: „Ели богатъ?“ Ако се адвокатъ приими какве парнице, прво му е пытањѣ, које на свога кліента управя: „Имате л' новаца?“ Ако умре ткогодъ, трче све стрине и уйне, комшије, познаници и сродници и плачући запыткиваю: „Е л' оставио новаца?“ пакъ ако покойникъ ништа оставио није, онда текъ почну озбиљски плакати и ридати. Враћа ли се ткогодъ съ дальнѣгъ пута, све му лети на сусрѣтъ; шкиль са свы страна у сандуке и таки у колима пытаю: „Есте л' доста новаца донели?“ На послѣдакъ ѣе до тога доћи, да ѣе дѣтету, кадъ на свѣтъ дође, ручице заглядати. Новацъ е пужданъ пакошъ на путу човечіево живота, новацъ е пре-

поручително писмо, на свѣтъ управлено, новацъ е оно парче, кое се на обште зактеванѣ на позоришту свѣта представля, новацъ е покривало голиѣа и благій мелемъ за све ране и ударце, кое често у животу одъ судбинѣ добыямо, новацъ е почестный старый гостъ у гостіоници „кодъ свѣта“ названой, ко га сви съ добродошлицомъ поздравляю, [накратко, повци говоре, уста с..... Тко се може хвалити да льпо живи, ако новаца нема?! Я мыслимъ, да се Халме яко преварио у нѣговоме прекрасноме „Сыну Пустинѣ“, кадъ е потврѣвао, „да су Богови при полазку нѣновомъ са землѣ, све поузимали, што су имали, и само да су любовь доле заборавили.“ Ваяло бы казати, да су „новце“ заборавили. Найльпша и найважнѣя рѣчь у великому и обштемѣ рѣчнику, всть — новацъ.

Зато ако тко хоће да у садашнѣмъ животу што важи, нека узме, као Диогенъ, но не феиѣръ съ обичномъ лояномъ свѣтомъ, него съ мили, стеарин- аполло- и кристалномъ свѣтомъ сунце, мѣсець, и звѣзде, и нектъ съ аргу- скима очима тражи, — не люде, — него новаца, на ако ѣй нађе, све е нашао! —

Свт. Аврамовиѣ.

ПРИМѢРИ ОДЪ ЖИВОТИНЯ, КОЕ СУ СЕ У ЗАТВОРЕНИМЪ ТѢЛЕСАМА, КАО Н. ПР. У КАМЕНИУ И ДРВАМА, ЖИВЕ НАЛАЗИЛЕ.

Усмотренію таковы животиня, кое се у каменіу и дрвама налазе, [заиста бы велико удивленіе было, што више сумняло бы се о такомъ, кадъ небы искусство насъ съ доказательствомъ своимъ увѣрило. Много путѣй налазило се живе животинѣ у средѣ затвореногъ камня, у дубльнии землѣ, у дрвима и на другима мѣстима, коя су слободногъ воздуха лишена. Одкудъ су дакле добывале такове животинѣ свою силу живота? како су на то мѣсто дошле? све то до скоро ніе доказано. —

Године 1733. нашао е Греберъ одну живу корнячу у единомъ якомъ каменіу, кадъ е у Готланду за заданѣ прѣве стѣне камените разбио. Та корняча изгледъ имала е црнкасть, и кадъ е Греберъ единымъ штапомъ по глави додирнуо, увукла е главу унутра, као да спава; а како е штапъ одъ нѣ измакао, опетъ отвори очи, а движеніе никаково чинила ніе. Онъ е примѣтіо

да та корняча уста обично отворена ніе имала, но затворена, само съ единомъ жуѣкастомъ кожицомъ покривена. — Онъ е пробу учиніо, уста іоѣ нѣговымъ штапомъ отворити, т. е. устне одну одъ друге одвоити, кое никоимъ начиномъ учинити ніе могао, потомъ притисне е са штапомъ по леѣи, на кою притиску одма е умрла. —

У споменику Паризке Академіе одъ год. 1719. налази се описаніе едне корняче, коя се у деблу единого старогъ дрвета нашаа, кое дебло ни найманію рупицу имало ніе, была е жива и здрава. —

Една корняча нашаа се год. 1731. близу кодъ Нанци у внутренности единого раста, безъ да се у цѣломъ расту найманя рупица пронаби могла, крозь кою бы се уста у тай растъ увуѣи могла. По величити и якости раста заключавали су, да то живинче 80. до 100. година има, одъ како се на томъ мѣсту налази. —

Антонъ де Улуа видіо е у Мадриду 2. црва, коя су се у средини единого якогъ здравогъ мрамора нашаа. —

Мисонъ описуе у своему споменику путуюѣи крозь Италию, да е у единомъ мрамору кодъ Тивония живогъ рака нашаа. —

Кадъ е тѣлесный лѣкаръ краля Французкогъ Пейсонель у Кваделупи еданѣ бунаръ дао копати, нашаа су му посленици живе жабе у каменитима люскама; изъ любопытства сишао се онъ самъ на дно бунара, тражіо е по каменіу, и нашао е више живы жаба, и напољ изнео, кое су као годъ и друге жабе обичный изгледъ имале. —

Нардіусъ нашао е у единомъ великомъ комаду мрамора одну змію. —

Петаръ Лабать сказуе, да се у Адриатическомъ мору, а особито у Хавену одъ Цивитавехія налазе рибе, кое су у мекомъ каменіу затворене, ту живе, и обично расту.

1806. год. пронашао е лѣкаръ Мурхардъ, при разбианію камня кодъ Кассела, 3 живе корняче, 2 велике и одну малу, у единомъ великомъ тврдомъ каменіу, кое су уередѣ нѣга лежале, у единой мрко- жуѣкастой матеріи. Камень е быо чврсть, да никаковымъ начиномъ воздухъ унутра допрети ніе могао. Корняче нису хотѣле мѣсто свое оставити, ако ѣй истый Мурхардъ неколико путѣй напољ и извуче, то се оне опетъ поврате унутра, напоследку, удаліо е одъ истога камня и положіо на траву, на коіоѣ су, по врло краткомъ движенію за полъ саата поумрле.

А. Славуй.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственоѣ Книгопечатаніи у Београду.

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А

